

Janusz Wielki
Katedra Zarządzania Przedsiębiorstwem,
e-Biznesu i Gospodarki Elektronicznej
Wydział Ekonomii i Zarządzania
Politechniki Opolskiej

Opole, 26.09.2023

Recenzja

rozprawy doktorskiej mgr Aleksandry Schick

pt. *„Impact of Content Management System Implementation on the Management of
Enterprise Information Resources”*

napisanej na Uniwersytecie Szczecińskim

pod kierunkiem naukowym dra hab. Jakuba Swacha, prof. US.

1. Podstawa prawna opracowania recenzji

Podstawą przygotowania recenzji jest pismo dra hab. Wojciecha Drożdża, prof. US, Przewodniczącego Rady Naukowej Instytutu Zarządzania, z dnia 14.07.2023 z informacją o powołaniu mnie na recenzenta w/w rozprawy oraz przysłany wraz z nim egzemplarz pracy.

Punktem odniesienia w opracowaniu recenzji jest Ustawa z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. z 2017 r. poz.1789).

2. Ocena problematyki podjętej w pracy

Narastające stopniowo uzależnienie funkcjonowania współczesnych organizacji gospodarczych i realizacji przez nie ich celów biznesowych od wykorzystywanych systemów informatycznych stało się faktem od kiedy, kilkadziesiąt lat temu, pojawiły się one w nich i zaczęły być coraz szerzej wykorzystywane do wspomagania różnych sfer ich działalności. Ich znaczenie jeszcze bardziej wzrosło wraz z wkroczeniem Internetu do gospodarki oraz dokonującymi się procesami jej cyfrowej transformacji i przenoszenia przez przedsiębiorstwa do przestrzeni elektronicznej coraz większej ilości realizowanych procesów biznesowych.

Dokonujące się procesy transformacji przyśpieszone zostały w ostatnich latach przez rozwój takich nurtów jak Internet Rzeczy, korzystanie przez organizacje z rozwiązań „chmurowych”, wykorzystanie przez nie technologii *blockchain*, coraz szersze korzystanie z systemów analitycznych *Big Data* czy też implementacja rozwiązań opartych na użyciu sztucznej inteligencji.

Postępująca digitalizacja rzeczywistości gospodarczej powoduje, iż organizacje wprowadzają głębokie zmiany w swoich procesach biznesowych, a istotnym tego przejawem jest stopniowa eliminacja dokumentów papierowych. W rezultacie w coraz większym stopniu funkcjonują one, tak w sferze wewnętrznej jak i zewnętrznej, w oparciu o różnego rodzaju dokumenty, formularze czy też inne treści występujące w postaci cyfrowej, których ilość wzrasta w bardzo szybkim tempie. Jednocześnie wraz z wkroczeniem Internetu w fazę społecznościową swego rozwoju procesy te zostały niezwykle zdynamizowane. Związane to było z faktem, iż organizacje zaczęły szeroko sięgać po różnorakie narzędzia zaliczane do grupy technologii Web 2.0, generując cały szereg treści w szybko rozwijających się mediach społecznościowych. W tym kontekście coraz większym wyzwaniem stało się dla nich zarządzanie rosnącą ilością tworzonych i wykorzystywanych w ich codziennej działalności treści cyfrowych.

Dostrzegając powyższe trendy zachodzące we współczesnej rzeczywistości gospodarczej Autorka rozprawy podjęła się oceny wpływu implementacji systemów zarządzania treścią (*content management systems*) na zarządzanie zasobami informacyjnymi organizacji. Ocenie należy, iż podjęty przez Doktorantkę cel jest z jednej strony ambitny, z drugiej natomiast świadczy o umiejętności wyszukiwania przez Nią interesujących obszarów badawczych oraz podejmowania prób rozwiązania istotnych i aktualnych problemów naukowych.

3. Ocena merytoryczna zawartości recenzowanej rozprawy

3.1. Problem badawczy podjęty w rozprawie oraz jej temat i zakres

Umiejętność wyboru przez doktoranta właściwego problemu badawczego jest bez wątpienia jednym z kluczowych elementów każdej pracy naukowej. Kwestia ta jest tym ważniejsza, iż niezwykle istotne jest dokonanie wyboru takiego obszaru badawczego, który umożliwił będzie wniesienie autorskiego wkładu w danej dyscyplinie naukowej (w tym przypadku nauk o zarządzaniu), a jednocześnie dawał będzie badaczowi perspektywy dalszego rozwoju naukowego. Spoglądając na recenzowaną dysertację z takiego właśnie punktu widzenia należy uznać, iż Doktorantka we właściwy sposób uzasadniła dokonany przez siebie wybór (s.12). Jednocześnie zauważyć należy, iż sformułowanie przez Autorkę problemu badawczego uzasadnia późniejsze wykorzystanie przez Nią metod i narzędzi badawczych zaprezentowanych w rozprawie.

Jeżeli chodzi o sam tytuł dysertacji, tj.: „*Wpływ implementacji systemu zarządzania treścią na zarządzanie zasobami informacyjnymi organizacji*”, to ocenić należy, iż został on

sformułowany we właściwy sposób, a zakres merytoryczny zaprezentowanych w pracy analiz i badań w pełni odpowiada tytułowi.

Recenzowana rozprawa obejmuje swoim zakresem tak studia literaturowe jak i badania empiryczne, ilościowe i jakościowe, dotyczące zagadnień związanych z kwestiami wpływu wdrożenia w organizacji systemu klasy CMS na kwestie zarządzania jej zasobami informacyjnymi

Uznać należy, iż taki a nie inny wybór problemu badawczego, wykorzystana przez Autorkę metodyka badawcza jak również zaprezentowana przez Nią wiedza dziedzinowa spełniają wymogi ustawowe stawiane rozprawom doktorskim. Zauważyć też należy, iż sposób rozwiązania sformułowanego problemu badawczego jest interesujący, posiada istotne elementy nowości jak również jest źródłem nowej wiedzy w dyscyplinie nauk o zarządzaniu.

3.2. Cele dysertacji oraz hipoteza badawcza

Autorka wskazała na trzy główne cele pracy. Są nimi (s.11):

1. „Identyfikacja czynników wpływających na użyteczność wykorzystania systemu zarządzania treścią w przedsiębiorstwie.
2. Zbadanie wpływu implementacji systemu klasy CMS na zarządzanie zasobami informacyjnymi przedsiębiorstwa w wymiarze ekonomicznym, społecznym oraz środowiskowym.
3. Sprawdzenie czy implementacja systemu CMS w przedsiębiorstwie wpływa na poprawę warunków zarządzania nim i zwiększa jego efektywność”.

Ocenić należy, iż tak sformułowane cele pracy są ambitne oraz zawierają w sobie tak elementy praktyczne jak i wzbogacające teorie.

W odniesieniu do tak określonych celów głównych Autorka sformułowała następującą hipotezę badawczą (s.11): „wykorzystanie systemów zarządzania treścią w przedsiębiorstwie przyczynia się do usprawnienia zarządzania zasobami informacyjnymi przedsiębiorstwa i zwiększenia jego efektywności (rozumianej m.in. jako dostarczanie treści we właściwym czasie, we właściwe miejsce, w oczekiwanym formacie, języku dla urządzenia aktualnie wykorzystywanego przez użytkownika, przy rozsądnych kosztach)”.

Ocenić należy, iż sformułowana hipoteza spójna jest z celami głównymi oraz metodami badawczymi wykorzystywanymi w dysertacji.

Podsumowując, Autorka w sposób poprawny i spójny sformułowała cele główne rozprawy, a przyjęta hipoteza badawcza została udowodniona w drodze przedstawionych w dysertacji badań oraz analiz.

3.3. Metody badawcze oraz źródła informacji wykorzystywane w rozprawie

W procesie badawczym Autorka recenzowanej pracy doktorskiej wykorzystuje właściwe metody badań jak również posługuje się dobrze dobranymi pozycjami literaturowymi oraz innymi źródłami naukowymi. Przeprowadziła Ona tak badania ilościowe jak i jakościowe. Zastosowane metody badawcze obejmują studia literaturowe, analizę porównawczą dostępnych systemów CMS oraz badania ankietowe przeprowadzone na próbie użytkowników systemów CMS w dwóch krajach, które dzielą istotne różnice ekonomiczne i kulturowe.

Sama procedura badawcza składała się z pięciu faz (s.11). Na pierwszej z nich dokonana została analiza literaturowa dotycząca kwestii związanych z zarządzaniem informacją i treścią w przedsiębiorstwie. Następnie Autorka przeprowadziła analizę koncepcji i metod podejścia do aspektów związanych z zarządzaniem informacją i treścią występujących w źródłach drukowanych i tych dostępnych on-line. W kolejnym kroku dokonana została klasyfikacja dostępnych na rynku systemów CMS przeznaczonych dla przedsiębiorstw. Następny krok procedury badawczej obejmował badania ankietowe dotyczące użyteczności systemów CMS oraz ich wpływu, przeprowadzone pośród pracowników przedsiębiorstw wykorzystujących tego typu systemy. Ostatni krok to analiza wyników ankiety i weryfikacja hipotezy badawczej.

Analizując tak sposób doboru oraz wykorzystania przez Autorkę narzędzi i metod badawczych, jak również sposób oraz zakres sformułowanych na ich podstawie wniosków i konkluzji należy ocenić je w sposób pozytywny.

3.4. Struktura dysertacji

Recenzowana praca to 132 stron tekstu głównego, bibliografia (6 stron), netografia (2 strony), spis rysunków (1 strona), spis tabel (1 strona), streszczenie w języku angielskim (3 strony), streszczenie w języku polskim (3 strony) oraz załącznik zawierający kwestionariusz ankiety (12 stron). Łącznie dysertacja liczy 160 strony. Ocenić należy, iż ma ona właściwą i odpowiednio przejrzystą strukturę.

Recenzowana praca podzielona została na wstęp, cztery rozdziały oraz zakończenie. W rozdziale pierwszym (39 stron) zaprezentowano teoretyczne tło badań, obejmujące koncepcje zarządzania, rolę zarządzania informacją w organizacjach oraz wprowadzenie w tematykę zarządzania treścią. Omawiana jest w nim historia, definicje i atrybuty zarządzania oraz badane są różne perspektywy zarządzania i analizowana jest koncepcja organizacji. W rozdziale tym prezentowany jest również rozwój teorii i praktyki zarządzania, w tym kluczowe postacie i ich

wkład. Omawiane są w nim też kwestie związane ze zmieniającym się rozumieniem informacji, rolą systemów informatycznych, pojawieniem się zjawiska Big Data oraz wpływem globalizacji na zarządzanie informacją. Dodatkowo w rozdziale zdefiniowane są i wyjaśnione takie pojęcia, jak treść, metadane, zarządzanie wiedzą, zarządzanie treścią, podkreślając rolę systemów informatycznych.

W rozdziale drugim (22 strony) Doktorantka skoncentrowała uwagę na zarządzaniu treścią w szerszym kontekście zarządzania informacjami w przedsiębiorstwie. Zawiera on przegląd treści, metadanych, zarządzania treścią, standardów, multimediów i technologii Web 2.0, w kontekście ich wpływu na przedsiębiorstwa. W rozdziale omawiane są również kwestie związane z cyklem życia treści z różnych perspektyw i kładziony jest w nim nacisk na zorientowane na procesowo podejście do zarządzania treścią. Autorka przedstawia w nim integrację technologii i rozwiązań internetowych, a także wyzwania związane z obfitością informacji. Zwrócono w nim uwagę na zmieniające się podejście do zarządzania przedsiębiorstwem w kierunku zrównoważonego rozwoju oraz na potrzebę systematycznego pozyskiwania, przechowywania i dostarczania treści. Autorka omawia w nim również technologiczne aspekty zarządzania treścią, w tym modele partycypacyjne oraz wykorzystanie IoT, VR i AR.

W kolejnym rozdziale (29 stron) Doktorantka zaprezentowała analizę systemów zarządzania treścią (CMS). Zawiera on przegląd różnych typów CMS, takich jak Web Content Management System (WCMS), Enterprise Content Management System (ECM), Content Services Platform (CSP), Digital Asset Management System (DAMS) i Knowledge Management System (KMS). W rozdziale opisano również funkcjonalności i charakterystykę każdego typu systemu oraz omówiono wpływ inżynierii oprogramowania na systemy CMS. Autorka omówiła również popularne produkty CMS i ich ewolucję, w tym WCMS, ECMS, CSP, DAMS i KMS. Zaprezentowała też kryteria oceny wyboru CMS i przedstawiła wgląd w proces wyboru systemów CMS dla przedsiębiorstw.

W rozdziale czwartym i ostatnim (24 strony) Autorka przedstawiła badania empiryczne nad efektami wdrożenia systemu zarządzania treścią (CMS) w przedsiębiorstwie. Jego celem była identyfikacja czynników wpływających na użyteczność CMS, zbadanie wpływu wdrożenia CMS w aspektach ekonomicznym, społecznym i środowiskowym oraz ocena wpływu wdrożenia CMS na warunki i efektywność zarządzania zasobami informacyjnymi. Jako źródło danych wykorzystano ankietę internetową przeprowadzoną przy użyciu autorskiego kwestionariusza obejmującego konstrukt postrzeganej użyteczności zdefiniowany w modelu TAM, a analiza danych wykorzystywała głównie technikę modelowania równań strukturalnych

metodą cząstkowych najmniejszych kwadratów (PLS-SEM). Badanie dotyczące wpływu wdrożenia CMS w przedsiębiorstwie w różnych aspektach oparto na kodowaniu danych tekstowych zebranych z odpowiedzi na pytania otwarte.

Ostatnią część pracy stanowi krótkie zakończenie (2 strony). Autorka dokonała w nim podsumowania przeprowadzonych badań, skupiając się przede wszystkim na wynikach badań empirycznych. Wskazano w nim również na ograniczenia przeprowadzonych badań oraz sformułowane wskazówki dotyczące kierunków dla kontynuacji badań w tym obszarze.

Podsumowując ocenić należy, iż zaproponowana struktura dysertacji jest spójna z jej celami, w sposób sprawny przedstawia cały przeprowadzony proces badawczy jak również w sposób przejrzysty prezentuje wnioski wynikające ze zrealizowanych badań. Struktura pracy zasługuje również na pozytywną ocenę w kontekście przyjętej przez Autorkę hipotezy rozprawy.

3.5. Strona formalna rozprawy

Ocenić należy, iż Autorka dysertacji posługuje się w niej zrozumiałym językiem, a jakość takich aspektów jak skład tekstu, interpunkcja, stylistyka czy też wykorzystywane w niej elementy graficzne są generalnie rzecz biorąc na właściwym poziomie. Jednocześnie zauważyć należy, iż nie ustrzegła się Ona jednak błędów i usterek w procesie przygotowywania tekstu rozprawy. Poniżej przykłady kilku z nich:

- Mała czytelność niektórych rysunków np. rys. 15 (s. 81), rys.16 (s. 83), rys. 18 (s. 84).
- Nieprecyzyjne sformułowania np. „(...) verification of the proposed research hypotheses (...)”. W rozprawie jest jedna hipoteza badawcza (s. 14).
- Umieszczenie w tekście dwa razy tej samej tabeli (chodzi o tabelę 1). Raz występuje ona bez tytułu i źródła (s. 19-22), po czym zostaje powtórzona z podaniem tytułu i źródła (s. 22-25).
- Błędy w przypisie 33 (jest Smith³³, powinno być Smith³³) oraz 34 (jest strategies³⁴, powinno być strategies³⁴) s. 26.
- Brak rysunku 11 na stronie 70 (w tekście jest tytuł rysunku oraz źródło). Rysunek pojawia się, z podaniem tytułu i źródła, na stronie 71.
- Tytuł tabeli 4 znajduje się na stronie 97, natomiast sama tabela oraz źródło znajduje się na stronie 98.
- Pojawianie się elementów, których nie powinno być w tekście np. „see Table 15Błąd! Nie można odnaleźć źródła odwołania” (s. 122).

Podsumowując stwierdzić należy, iż Autorka rozprawy, generalnie rzecz biorąc rzetelnie podeszła do jej przygotowania, tak w wymiarze edytorskim jak i merytorycznym. Wskazane powyżej uwagi mają jedynie na celu pokazanie kwestii mogących podnieść, jakość tekstu w wymiarze technicznym. Podkreślić należy, iż nie wywierają one jednak większego wpływu na prowadzone w dysertacji przez jej Autorkę rozważania merytoryczne.

3.6. Kwestie oraz pytania dyskusyjne

W trakcie prowadzenia analizy treści recenzowanej pracy nasunęło się kilka uwag i pytań o charakterze polemicznym:

1. W opisie przebiegu badań ankietowych znajduje się informacja, iż pytaniem filtrującym w procesie doboru respondentów było pytanie: Czy firma dla której państwo pracują korzysta z systemu CMS? Rodzi się pytanie: czy sam fakt, iż firma respondenta korzysta z tego typu systemu czyni go kompetentnym, aby wypełnić obszerny i zawierający momentami dość szczegółowe pytania?
2. W opisie przebiegu badań ankietowych znajduje się informacja, iż usunięte zostały ankiety wypełnione w czasie krótszym niż 3 minuty 45 sekund, a czas ten został określony na podstawie szeregu eksperymentów (s. 115). Rodzi się pytanie: o jakie konkretnie eksperymenty chodzi i jak były one prowadzone?
3. W opisie przeprowadzonych badań ankietowych brak jest informacji strukturze próby. Rodzi się pytanie: dlaczego?
4. W kończącym pracę podsumowaniu (*conclusion*) brak jest odniesienia do kwestii weryfikacji postawionej hipotezy badawczej. Rodzi się pytanie: dlaczego?

4. Wnioski końcowe

Każda rozprawa doktorska powinna być potwierdzeniem dostrzegania przez jej Autora konkretnego problemu badawczego oraz umiejętności jego rozwiązania z użyciem odpowiednich metod badawczych. W przypadku recenzowanej dysertacji stwierdzić należy, iż Doktorantka taką umiejętność posiada. W rezultacie praca o zaproponowanej przez Autorkę tematyce może być przedmiotem przewodu doktorskiego w jednostce naukowej posiadającej uprawnienia naukowe w dziedzinie nauk ekonomicznych, w dyscyplinie nauk o zarządzaniu.

W swojej rozprawie Doktorantka przeprowadziła wiarygodne, poprawne metodycznie badania literaturowe i empiryczne oraz niezbędne analizy dotyczące zagadnień związanych z kwestiami wpływu implementacji systemu zarządzania treścią na zarządzanie zasobami

informacyjnymi organizacji. W rezultacie doprowadziły one do wniosku końcowego, potwierdzającego przyjętą hipotezę pracy. Podsumowując:

- Recenzowana dysertacja napisana została pod względem merytorycznym w sposób poprawny. W swoich badaniach Autorka umiejętnie wykorzystała dostępną literaturę przedmiotu oraz posłużyła się właściwymi metodami prowadzenia badań, wykazując się tym samym wymaganymi umiejętnościami tak badawczymi jak i warsztatowymi.
- Zawartość recenzowanej rozprawy świadczy o odpowiednim poziomie wiedzy Autorki w zakresie analizy i badania wybranego przez Nią obszaru jak również dobrej znajomości przywoływanej literatury tematu.
- Praca zawiera elementy oryginalne, stanowiące o wkładzie Doktorantki w rozwój wiedzy na temat możliwości związanych z kwestiami wpływu wdrożenia systemów zarządzania treścią na zarządzanie zasobami informacyjnymi organizacji, mogącej mieć zastosowanie tak w dalszych badaniach empirycznych jak również w praktyce.

Podsumowując, Autorka rozprawy ma świadomość problemu badawczego oraz wie, co zamierza zbadać i jak należy to zrobić. Fakty te potwierdza zarówno sposób prowadzenia przez Nią analizy jak również logiczny ciąg Jej wywodów oraz sposób analizy przeprowadzonych badań.

Stąd też, biorąc pod uwagę powyższe spostrzeżenia uznać należy, iż **recenzowana rozprawa doktorska mgr Aleksandry Schick spełnia wymogi stawiane rozprawom doktorskim** w myśl Ustawy z dnia 14 marca 2003r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. z 2017 r. poz.1789). Czyli, stanowi **oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, wykazuje odpowiednią ogólną wiedzę teoretyczną Kandydata w dziedzinie nauk ekonomicznych, dyscyplinie nauk o zarządzaniu oraz umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej**. Biorąc pod uwagę powyższe wnioskuje o **przyjęcie recenzowanej rozprawy przez Radę Naukową Instytutu Zarządzania Uniwersytetu Szczecińskiego i dopuszczenie jej do publicznej obrony**.

